

Колеснікова А.М.

студент,

ННЦ «Інститут біології та медицини»

Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка

Палладіна Т.О.

доктор біологічних наук, професор,

Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАНУ

Колесніков М.О.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

Таврійський державний агротехнологічний університет

ВПЛИВ ПРЕПАРАТУ «МЕТІУР»

(6-МЕТИЛ-2-МЕРКАПТО-4-ГІДРОКСИЛПІРИМІДИНУ)

НА ФОТОАСИМІЛЯЦІЙНІ ПАРАМЕТРИ КУКУРУДЗИ (*ZEA MAYS L.*)

На даний час кукурудза – одна з найпоширеніших культур у світовому рослинництві. Традиційні агрокліматичні регіони вирощування кукурудзи на Україні характеризуються рядом несприятливих абіотичних факторів: недостатня кількість вологи у ґрунті, вторинне засолення, високі температури, що призводить до зниження продуктивності культури. Стимулювання адаптаційного потенціалу культури дозволяє підвищити резистентність до абіотичних стресів та підвищити врожайність. Один із напрямків вирішення даного завдання – це використання регуляторів росту, пошук яких активно ведеться на Україні. Один із напрямків підсилення резистентності кукурудзи до абіотичних стресів є використання дешевих нетоксичних регуляторів росту. Препарат Метіур (6-метил-2-меркапто-4-гідроксил-піримідин) було синтезовано в Інституті біоорганічної хімії НАНУ та доведено його рістстимулюючі функції [1, с. 115]. Раніше показано, що при вирощуванні кукурудзи в умовах вегетаційного досліду Метіур сприяв не лише накопиченню біомаси рослин, а й формуванню генеративних органів, сприяючи підвищенню виходу зерна [2, с. 8]. Тому метою дослідження було з'ясувати вплив препарату Метіур на формування фотоасиміляційного апарату кукурудзи при її вирощуванні в умовах Південного Степу України.

Для проведення досліду було використано насіння кукурудзи гібриду ДКС 5143. Норма висіву 80 тис./га. Облікова площа однієї ділянки 3 м². Варіанти розміщувалися систематичним методом у 4-х разовій повторності. Дослідні ділянки розташовані на наносних південних чорноземах зі значенням рН водного/сольового – 7,0/7,3, гумусу (за Тюрінім) – 2,6%, азоту (за Корнфілдом) – 111,3 мг/кг, рухомого фосфору (за Чириковим) – 153,7 мг/кг, обмінного калію (за Чириковим) – 255 мг/кг. Насіння кукурудзи дослідних варіантів оброблялося напіввологим методом розчинами Метіуру в концентраціях (10⁻³ М, 10⁻⁴ М 10⁻⁶ М 10⁻⁸ М) та з додаванням прилипака Ліпосаму (5 мл/л). Позакореневі обробки посівів проводилися у фазі 6–7 листків та у фазу мітелкування.

В результаті передпосівної обробки насіння кукурудзи препаратом Метіур в усіх досліджуваних концентраціях відмічається вплив на схожість. Так, обробка насіння препаратом у концентрації (10⁻³М) найбільше вплинула на схожість кукурудзи і сягнула 81,7%, тоді як в контрольному варіанті вона склала 75,8%. Відомо, що адаптивною стратегією рослин на дію несприятливих умов є певні анатомо-морфологічні зміни. Зокрема, висота рослин відноситься до таких показників. Нами встановлено, що препарат Метіур викликав зменшення висоти рослин на 4,2–8,8%

порівняно з контролем, що свідчить про кращу адаптацію рослин до дії осмотичних стресів. При чому зберігалася стала кількість листя на рослинах з геліотропним морфотипом за рахунок укорочення міжвузлів.

Препарат Метіур в концентраціях 10^{-3} М максимально збільшував індекс листової поверхні (ІЛП) рослин кукурудзи в фазу 5–6 листків. В подальшому онтогенезі відмічено збільшення ІЛП в посівах кукурудзи на 36–40% за дії Метіуру в діапазоні концентрацій 10^{-3} – 10^{-6} М У фазі мітелкування в дослідних посівах кукурудзи відмічено перебільшення ІЛП на 12% в середньому порівняно з даним показником у контрольних посівів. Низька концентрація Метіуру 10^{-8} М суттєво не впливала на ІЛП кукурудзи (табл. 1).

Таблиця 1

Індекс листової поверхні ($\text{м}^2/\text{м}^2$) кукурудзи гібриду ДКС 5143 за дії Метіуру

Варіант	Фенологічна фаза		
	5–6 листків	9–10 листків	Викидання волоті
Контроль	0,187±0,025	0,972±0,084	2,764±0,154
Метіур (10^{-3} М)	0,247±0,028*	1,321±0,105*	3,091±0,187
Метіур (10^{-4} М)	0,207±0,015	1,345±0,125*	3,060±0,193
Метіур (10^{-6} М)	0,192±0,020	1,356±0,098*	3,107±0,205*
Метіур (10^{-8} М)	0,163±0,018	1,164±0,119	2,772±0,214

Примітка: Тут та далі: * – різниця істотна порівняно з контрольним варіантом при $p \leq 0,05$.

Джерело: розроблено авторами

Дані по вмісту хлорофілу визначені флуориметричним способом за допомогою N-тестера свідчать про те, що препарат Метіур сприяв біосинтезу хлорофілу. Разом з тим, отримані результати неоднозначні та статистично не суттєві. В цілому, вміст хлорофілу по фазах вегетації кукурудзи збільшився на 2,5–10,3% за дії різних концентрацій Метіуру порівняно з контролем (табл. 2).

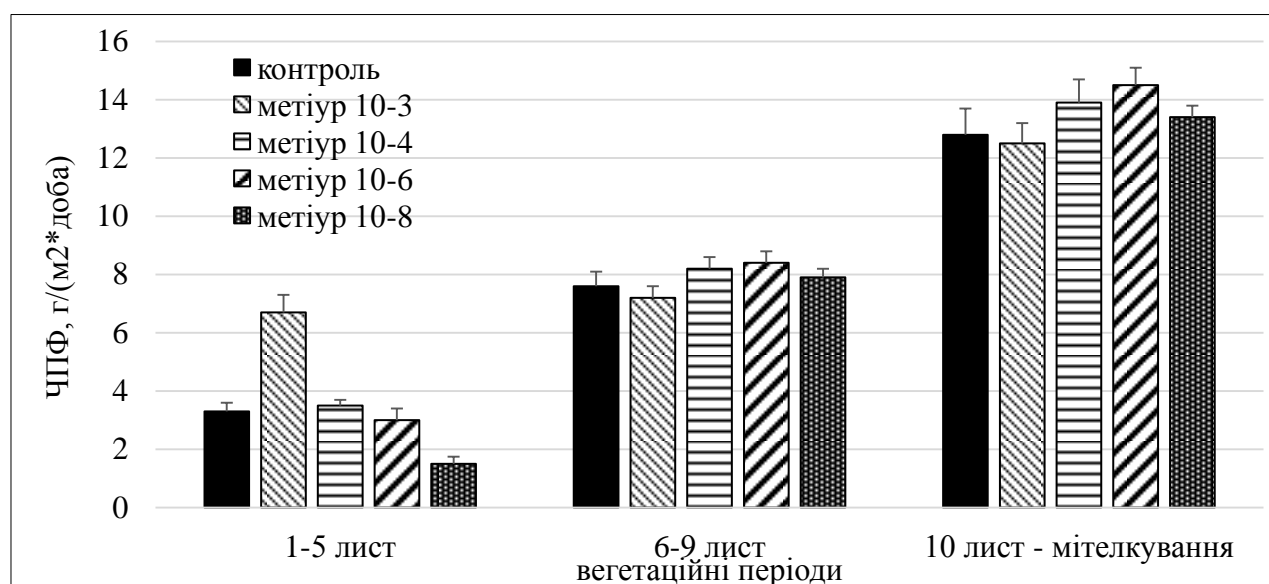
Таблиця 2

Вміст хлорофілу (ум.од) в рослинах кукурудзи гібриду ДКС 5143 за дії Метіуру

Варіант	Фенологічна фаза		
	5–6 листків	9–10 листків	Викидання волоті
Контроль	459,3±15,6	546,8±27,6	561,3±20,1
Метіур (10^{-3} М)	483,0±2,6	559,8±23,0	565,4±19,8
Метіур (10^{-4} М)	468,7±11,5	548,3±9,7	564,0±12,0
Метіур (10^{-6} М)	460,7±2,1	558,8±10,4	572,6±15,3
Метіур (10^{-8} М)	459,3±18,0	567,5±22,3	575,2±18,1

Джерело: розроблено авторами

Існує певний зв'язок між продукційним процесом та фотосинтетичними показниками [13, с. 796–802]. Разом з тим, часто важко знайти кількісне співвідношення між інтенсивністю фотосинтезу та продуктивністю рослин в посівах, т.я. перш за все, вони залежать від умов оточуючого середовища. Встановлено, що досліджуваний препарат підвищував продуктивність фотосинтезу протягом вегетації кукурудзи (рис. 1).

Рис. 1. Зміна чистої продуктивності фотосинтезу рослин кукурудзи гібриду DKC 5143 за дії Метіуру

Джерело: розроблено авторами

Так, на ранніх етапах вегетації ЧПФ посівів кукурудзи перевищувала майже в 2 рази контрольне значення лише за дії Метіуру в концентрації 10^{-3} М. Разом з тим, в наступні періоди розвитку відмічено перебільшення ЧПФ посівів кукурудзи на 4,0–13,3% за дії позакореневих обробок рослин Метіуром в концентраціях від 10^{-4} М до 10^{-8} М. Максимально ефективний вплив на ЧПФ кукурудзи до фази мітелкування виявив Метіур в концентрації 10^{-6} М.

Біологічна врожайність кукурудзи в рік проведення дослідження виявилася недостатньо високою з огляду на посушливі кліматичні умови та богарні умови вирощування. Поте, біологічна урожайність контрольних посівів кукурудзи склала 36,2 ц/га. Тоді як за дії Метіур в концентраціях 10^{-3} М та 10^{-4} М виявлено максимально ефективне зростання врожайності до 45,8–42,0 ц/га відповідно, що на 16–26 % перебільшувало врожайність контрольних посівів.

Отже, використання препарату Метіур при вирощуванні кукурудзи позитивно вплинуло на схожість насіння, формування фотоасиміляційного апарату та в цілому на адаптацію рослин до несприятливих абіотичних факторів.

Список використаних джерел:

1. Палладіна Т.О. Залежність адаптогенної дії препарату Метіур на рослини за умов сольового стресу від його молекулярної структури / Т.О. Палладіна, Ж.І. Рибченко, О.О. Контурська // Біотехнологія. – 2012. – Т. 5, № 1. – С. 115–120.
2. Патент № 26531 UA, 51 МПК (2006), A01C1/00. Спосіб посилення солестійкості кукурудзи для її вирощування на засолених ґрунтах / Палладіна Т.О., Куриленко І.М., Чижикова Т.О. – заявлен. 21.05.2007; Опубл. 25.09.2007, Бюл. № 15.
3. Zelitch I. The close relationship between net photosynthesis and crop yield [Text] / I. Zelitch // Bio-science. – 1982. – V.32. № 10. – P. 796–802.